

MÜ'MİNLERİN ALLAH SEVGİSİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak cümlelerinizi iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

Bakara Sûre-i Şerîfesi'nin 165, 166, 167. ayet-i kerimeleri üzerinde sohbet etmek istiyorum, Allah'ın izniyle... Önce besmele çekerek, ayet-i kerimelerin mübarek metinlerini okuyalım. *Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm. Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا
يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا
لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ
أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

(البقرة: ١٦٥)

(Ve mine'n-nâsi men yettahizü min dûni'llâhi endâden yuhibbûnehüm kehubbi'llâh, ve'llezîne âmenû eşeddü hubben li'llâh, ve lev yera'llezîne zalemû iz yeravne'l-azâbe enne'l-kuvvete li'llâhi cemîân ve enne'llâhe şedîdü'l-azâb.) (Bakara, 2/165)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا
الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ

(البقرة: ١٦٦)

(İz teberree'llezîne't-tübiü mine'llezîne
'ttebeü ve raevü'l-azâbe ve tekattaat
bihimü'l-esbâb.) (Bakara, 2/166)

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ
كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ
حَسْرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

(البقرة: ١٦٧)

(Ve kâle'llezîne't-tebeü lev enne lenâ kerraten
feneteberrae minhüm kemâ teberrâu minnâ,
kezâlike yürîhimu'llâhu a'mâlehüm haserâtin
aleyhim, ve mâ hüm bi-hâricîne mine'n-nâr.)
(Bakara, 2/167) Sadaka'llâhu'l-azîm.

a. Bazı İnsanların Putları Sevmesi

Bir önceki sohbetimizde, Cenâb-ı Hak Teâlâ'nın çeşitli ayetleri, âyât-ı kevnîyyesi, nimetleri anlatılarak, bu sayılanların Cenâb-ı Hakk'ın varlığına, birliğine delil olduğu belirtilmiş idi. Onları konuştuk, anlattık, ifade ettik. Bu kadar deliller karşısında, insan gözünü açıp çevresini ilim ve irfan gözüyle, basîretle

incelerse, Cenâb-ı Hakk'ın varlığını, birliğini, kudretini, sanatını, yaratıklarındaki harika yaratılış özelliklerini görünce, yaradanı anlar.

Böylece Cenâb-ı Hakk'ın varlığını birliğini çok açık seçik, zahir ve bâtın bir şekilde görmeleri gerekirken; (*Ve mine'n-nâsi*) “İnsanlardan da bazıları vardır ki, (*men yettahizü min dûni'llâhi endâden*) Allah'ı bırakıp da, Allah'ın ötesinde, Allah'tan ayrı bir takım emsâl, nazîr, misâl durumunda karşı varlıkları kendilerine mâbud edinirler. (*Ve yuhibbûnehüm kehubbi'llâh*) Ve edindikleri o bâtıl mâbudları, mü'minlerin Allah'ı sevdiği gibi severler.” Allah'ı sevmeleri lâzım gelirken, sevgilerini, muhabbetlerini, saygılarını yanlış bir yere sarf ederek, o edindikleri putları severler.

(*Ve'llezîne âmenû eşeddü hubben li'llâh.*) “Halbuki iman eden mü'minler, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne karşı içten, samîmî muhabbette çok daha ileridedirler; en güzel şekilde muhabbete sahiptirler.” Onlar edindikleri tanrıları, mü'minlerin Allah'ı sevdiği kadar sevmezler.

(*Ve lev yere'llezîne zalemû*) “Bu Allah'tan gayri putlar edinip, onlara tapınan bu kâfirler, bu müşrikler keşke görselerdi ki; (*iz yeravne'l-azâbe*) ahirette, kıyamette azabı gördükleri zaman, (*enne'l-kuvvete li'llâhi cemîan*) bütün güç, kuvvet, hepsi Allah'ın elinde olduğunu, kuvvet sahibi Hâlik-ı Teâlâ, yaratıcı Mevlâ'nın Allah olduğunu görürlerdi. (*Ve enne'llâhe şedîdü'l-azâb.*) Ve orada Cenâb-ı Hakk'ın nasıl şiddetli azabı olduğunu görürlerdi.”

Şimdi burada, (*Ve mine'n-nâsi men yettahizü min dûni'llâhi endâden*) derken; *endâd*, *niddün* kelimesinin çoğuludur. Yâni emsâli, nazîri demek. Allah'ı bırakıp da Allah'ın emsâli, Allah yerine, Allah'a nazîr olarak, Allah gibi mâbudlar ediniyorlar. Kim bunlar?.. Puta tapıcılar, müşrikler esas itibariyle.

b. Şirk En Büyük Günah

Bu arada bir hadis-i şerifi de okuyarak, öteki izahata geçeyim. *Sahihayn*'da, yâni İmam Buhârî ve Müslim'in (Rh.A) hadis kitaplarında, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerif var. Buyuruyor ki Abdullah ibn-i Mes'ud:¹

قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ قَالَ
أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ

(خ.م.د.ت.ن.حم.حب.ط.طب.هب.حل.عن ابن مسعود)

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.1626, *Tefsir*, no:4207; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.90, *İman*/37, no:86; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.705, *Talâk*/50, no:2310; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.336, *Tefsir*, no:3182; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.89, *Tahrîmü'd-Dem*, no:4013; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.434, no:4131; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.262, *Hudûd*, no:4415; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.35, no:264; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.24, no:9820; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.86, no:2575; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.64, no:5130; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.107, no:1687; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.265, no:284; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.18, no:15618; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.290, no:3476; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.145; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.10, s.193; İbn-i Adiy, *el-Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.211; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XV, s.91; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

(Kultü: *Yâ rasûla'llâh*) Ben dedim ki Peygamber Efendimiz'e: "Ey Allah'ın elçisi, rasûlü! (*Eyyü'z-zenbi a'zam?*) Kulların işlediği günahlardan en büyüğü, en muazzamı, en korkuncu ve en fecîsi hangisidir?" diye sordum.

(*Kâle*) Buyurdu ki Peygamber Efendimiz, bu soruma cevap olarak: (*En tec'ale li'llâhi nidden*) "Allah'a emsal düşünmen, tasavvur etmen; yâni şirk koşup, bir başka varlığı mâbud yerine koyup ona tapınmandır. (*Ve hüve halekake*) Seni Allah yarattığı halde... Seni o yarattığı halde, aklında Allah'a emsâl ve nazîr düşünüp, onu mâbud edinip, ona tapınmandır. En büyük günah budur."

Peygamber SAS Efendimiz, en büyük günahları sayarken de, Allah'a şirk koşmanın en büyük günah olduğunu kesin olarak belirtmiştir. Bu hadis-i şeriften de anlaşılıyor.

Onun için, mü'minlerin sağlam, doğru itikadda olmaları, itikadlarının düzgün olması çok önemlidir. Osmanlı şairlerinden birisi diyor ki:

Belki makbûl ola noksân-ı amel,

Olmasın lîkin akîdende hale!..

Yâni, "İbadetleri çok yapamamışsan, nafîle oruçları, namazları, tesbihleri, hayırları çok yapamamışsan, belki bunları Cenâb-ı Hak mâzur görür ama, akîdende bir çatlaklık, bozukluk, yanlışlık olmamasına çok dikkat etmen lâzım! Akîdende böyle bir şey olmasın!" diyor.

Doğrudur. En önemli işimiz Allah'ın varlığını birliğini doğru anlamak, Allah'a şerik koşmamak, Allah'tan gayriye tapmamaktır. Tevhid Yılı, Tevhid Yüzyılı, Tevhid Binyılı diye onun için ilan ettik. Bu ikibin ve ikibin'den sonrası çok önemli!.. Bu ayet-i kerimelerden de görüyorsunuz.

Bu müşrikler putları, kendi elleriyle yaptıkları şeyleri kendilerine mâbud ediniyorlar ama, bunları da tam sevmiyorlar. Biraz daha başkasını gördüğü zaman; başka bir kabilenin mâbudunu daha süslü, daha büyük, daha cafcaflı, şâşaalı görünce, ötekisini bırakıp onu alırlarmış.

Bir de, müşrikler ferah zamanında putlara taparlarmış; ama başları dara geldiği zaman, Cenâb-ı Hakk'a dönerlermiş. Yâni, işleri karışık ve yarım yamalak.

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ

(العنكبوت: ٦٥)

(*Ve izâ rakibû fi'l-fülki deavü'llâhe muhlisîne lehü'd-dîn*) “Gemiye bindikleri zaman, fırtına çıktığı zaman, Cenâb-ı Hakk'a hâlisâne ibadet ederler, dua ederler, niyaz ederler. (*Felemmâ neccâhüm ile'l-berri izâ hüm yüşrikûn.*) Fakat onları sâlimen karaya çıkardığı zaman, bir bakarsın ki Allah'a ortak koşmaktadırlar; yine eski küfürlerine devam ederler.” (Ankebut, 29/65) diye, böyle döneklikleri de belirtiliyor.

Severler ama, işte öyle yarım yamalak severler. “Bir Allah sevgisi vardır ama, Allah’ın yanında bu şerik koştukları putları da severler. Veyahut, o putların sevgisi yanında Allah’ı da severler.” mânâsına gelir diyor bazı müfessirler.

Bazı tefsir kitaplarında da: “Hayır, onlar putları edinirler ve mü’minlerin Allah’ı sevdiği gibi, o putlarını severler. Onlarda Allah sevgisi olsaydı, şerik koşmazlardı.” diye anlam veriyorlar.

c. Değişik Putlar

Sonra, tefsir kitaplarında ifade ediliyor ki, “İnsanların Allah’tan gayri bağlandığı şeyler sadece taştan, ağaçtan yontup, heykel yapıp, karşlarına diktikleri putlar değildir; ayrıca Allah’a isyanda itaat ettikleri, seçtikleri başkanları, reisleri, büyükleri, hükümdarları, komutanları... neyse, onlar da o gruba dahildir. (*Yettahizu min dûni’llâhi endâden*) Allah’ı bırakıp da, Allah’tan gayri edindikleri nidler, emsâl ve nazîrler grubuna bunlar da girerler.” diye bunu da beyan ediyorlar.

Zaten bu ayet-i kerimede de buna işaret var. “O kimseler ki, insanlardan bir kısmı, (*yettahizü min dûni’llâhi endâden*) putlar ediniyorlar; emsal, nazîrler, karşıtlar ediniyorlar, inanıyorlar; (*yuhubbühüm*) onları seviyorlar, (*kehubbi’llâh*) Allah sevgisi gibi...”

Buradaki *hüm*; zevi’l-ukûl, akıl, can sahibi varlıklar için kullanılır Arapça’da. Bundan maksad, insanların kendilerine itaat ettikleri,

mafya reisleri, kabile başkanları, haşmet ve kuvvet sahibi, ikbal ve mevkî sahibi, hüsün ve gösteriş sahibi, servet ü sâmân sahibi kimler varsa, ağaydı, başkandı, efendim bilmem şuydu buydu diye, onlara böyle el pençe divan durup bağlanıyorlar ya, işte onlar da bu ayet-i kerimede anlatılan insanların durumuna düşüyorlar. Çünkü, seviyorlar, emrini tutuyorlar... İtaat edince, ona tapınmış gibi oluyor.

Onun için, ayet-i kerimede bazı insanların nefsinin put edinip ona tapındığı bildiriliyor:

أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ

(الجاثية: ٢٣)

(*E feraeyte meni'ttehaze ilâhehû hevâhü*) [Hevâ ve hevesini tanrı edinen kimseyi gördün mü?] (Câsiye, 45/23) Hevâ-yı nefsinin put edinmiş. Yâni ne demek?.. Nefsinin arzularını esas kabul ediyor, ona uyuyor, onu dinliyor, ona itaat ediyor.

Demek ki sözünü dinleyip, itaat edip, emrini uyguladığını put edinmiş oluyor. Bazen bu nefis putu olur, bazen bir kişi olur karşısında, bazen de bir reis olur... Bazan da kahramanlar, hükümdarlar, dilberler put edinilmiş oluyor. Tarih boyunca işte bunlar, hem ayrıca putlara taptıkları gibi, bunlara da itaat ettiklerinden, yine Allah'a karşı bunları edinmiş oluyorlar.

Bazıları da, doğrudan doğruya bunları kendilerine mâbud edinmişlerdir. Meselâ; Firavun'a tapınmışlardır, Firavun'u mâbud edinmişlerdir, heykelini yapmışlardır, ona ibadet etmişlerdir. Buda'yı mâbud edinmişlerdir, ona tapınıyorlar. Halbuki Buda bir insandı.

Bazan da Allah'ın sevgili kullarını, sevilen kullarını kendilerine put ediniyorlar, onlara tapınıyorlar; Hazret-i İsa'ya, Allah'ın peygamberi olduğu halde tapındıkları gibi.

İşte Allah varken, birken, yerdeki gökteki bütün gözlemler Allah'ın varlığını, birliğini gösterecekken, insanların bir kısmı maalesef, başka putlar, başka mâbudlar, başka tapınılan varlıklar bulup, kafalarından, akıllarından uydurup, onu sevip, ona itaat ediyorlar. Amma yanlış ve çok büyük suç, çok büyük günah.

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

(لقمّن: ۱۳)

(*Inne's-şirke lezulmün azîm.*) “Şirk koşmak çok büyük bir zulümdür.” (Lokman, 31/13) Allah'ın affetmeyeceği bir günah.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ

ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

(النساء: ۴۸)

(*Inna'llàhe lâ yağfiru en yüşreke bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâ'*) [Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başka günahları dilediği kimse için bağışlar.] (Nisa, 4/48) Allah müşriki affetmeyecek, ama dilerse başka günahkârların hatalarını affedebilir, bağışlayabilir. Dilediği kimseleri bağışlar ama, müşriki aslâ affetmesi olmayacak.

Onun için müşrik olmamağa, Allah'tan gayriye bağlanıp, dalkavukluk edip, yaltaklanıp yoldan çıkmamağa gayret etmek lâzım! Bunun yanlışlığını çok kuvvetli bir şekilde öğrenmek ve öğretmek lâzım!..

d. Mü'minlerin Allah'ı Sevmesi

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

(البقرة: ١٦٥)

(*Ve'llezîne âmenû eşeddü hubben li'llâh*) “Mü'minler Cenâb-ı Hak Teâlâ'yı böyle, bu müşriklerin putlarını sevdiğine benzer şekilde değil, çok kuvvetli bir şekilde severler.” (Bakara, 2/165) Burada mü'minlerin Allah sevgisi anlatılıyor, isbat ediliyor.

Bana bir korgeneral gelmişti, fakültede doçent idim o zaman: “—Amerika'da birtakım dostlarım var, onlar bana Paşa Baba derler. Türkçe de biliyorlar, mektup gönderdiler. Bak, ne diyorlar mektupta?” dedi.

Baktım 20-30 sayfa, başı yazılmamış, belirtilmemiş İngilizce bir kitabın sayfalarını fotokopi etmişler, göndermişler Paşa Babalarına. Korgeneral, kurucu mecliste filân görev yapmış, yüksek bir zât idi. Diyorlar ki:

“—Paşa Baba, hanımımınla beraber ellerinden öperiz. Bu sayfaları oku, fikirlerini söyle!”

Şu kitaptan alınmış demiyor. Demek ki, kitap, başlığını saklamaları gereken bir kitap; öyle anlaşılıyor. Yazarının kim olduğunu söylemek istemiyorlar. Paşa da bana geldi:

“—Ben bu konuları iyi bilmiyorum, bana yardımcı olun! Siz cevabını Türkçe olarak yazın, ben İngilizce’ye çevirip göndereyim. Bunlar galiba müslüman olacaklar?” dedi bana.

Ben de tabii ilgilendim, okudum. Baktım, baştan sona İslâm’a haksız hücumlar, yersiz, yanlış hücumlarla dolu bir kitap. Sonra hristiyanları öğütüyor, müslümanlara karşı kışkırtıyor; “Müslümanlar hristiyanların üçlemesini teslisini, triniteyi anlamazlar; onun için onlara şöyle hareket edin, böyle hareket edin!” diye yalan yanlış şeyler söylüyor. Hristiyanlığı methediyor, müslümanlığı çok fena halde kötülüyor. Paşa Baba’dan da, “Bu hususta ne dersin?” diye cevap istiyor. Paşa Baba da onları müslüman olacak sandığı için, bana gelip, benden yardım alıp, cevap gönderecek.

Meselâ diyor ki:

“—Müslümanlar Allah sevgisini hiç bilmezler.”

İşte burada ayet-i kerime var, Kur'an-ı Kerim'in ayeti: (*Ve'llezîne âmenû eşeddü hubben li'llâh*) "Mü'minlerin Allah'ı sevmek hususunda, müşriklerin hiç yanına yanaşamayacağı derecede yüksek sevgileri vardır."

Nereden belli bu sevgi?.. Mallarını Allah yolunda vermelerinden belli... Canlarını Allah uğrunda cihadlarda fedâ etmelerinden belli... İbadetlere sabretmelerinden, Ramazan'da oruç tutmalarından belli... Hayır hasenat yapmalarından, çeşmeler, yollar yaptırmalarından belli... Geceleri gözyaşları ile ibadetler edip, Cenâb-ı Hakk'a yana yakıla kulluk etmelerinden belli... Yunuslardan belli, Mevlânâlardan belli...

Yalan söylüyor, iftira ediyor, garazkâr yâni. Ama işte ayet-i kerime durumu bildiriyor. Ben bunları böyle yazıp verdim. Paşa da gönderdi.

وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ

الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

(البقرة: ١٦٥)

(*Ve lev yere'llezîne zalemû*) Ah, keşke zulmedenler, yâni şirk edip de, kendilerini tehlikeye sokup da, kendilerini azâba müstehak duruma getirip de, kendi kendilerine haksızlık etmiş, kötülük etmiş olanlar, keşke görselerdi." Kimler görselerdi?.. (*Ellezîne zalemû*) Zulüm edenler, bu müşrikler, bu

zâlimler, bu haksız işi yapanlar, bu puta tapanlar görselerdi. (İz) O zamanı ki, (*yerevne'l-azâb*) onlar azâbı ahirette karşılarında görürler.” (Bakara, 2/165) Mahkeme-i kübrâda mahkûm olurlar, cehennemlik oldukları belli olur, azâb karşılarında...

(*Enne'l-kuvvete li'llâhi cemîâ*) “Bütün gücün kuvvetin, kudretin, kâinatın tasarrufunun Allah'ta olduğunu o zaman görürlerdi. (*Ve enna'llâhe şedîdü'l-azâb.*) Ve Allah'ın bu müşriklere, kâfirlere ne kadar şiddetli azâb edici olduğunu görürlerdi.”

Buradaki (*yerâ*) kelimesi yazılış bakımından aynı olan, bir başka şekilde de bir kıraat daha var, (*terâ*) okunur. O zaman mânâ ne olur, *terâ* kıraatine göre: (*Ve lev terâ*) “Ey Rasûlüm sen görseydin; (*ellezîne zalemû*) işte bu müşrikleri, bu zâlimleri, onlar azâbı gördükleri zaman, gücün kuvvetin Allah'ta olduğunu anladıkları ve azâbın ne kadar korkunç olduğunu fark ettikleri zaman görseydin!”

Başka ayetlerde de böyle başlangıçlar var. Başka sûrelerde, (*Ve lev terâ iz zâlimûne*) diye başlayan ayetler de gelecek. Bu rivayet de olabilir. Bu rivayet de var ama, bizim Kur'an-ı Kerim'de yazılan rivâyet, (*yerâ*) diye; muzâri, müfred, gâib sigasıyla.

“Bir görselerdi” deniliyor burada, ondan sonra sonucu bırakılıyor. Bu, “Azâbın ne kadar şiddetli olduğunu kendileri idrak etsinler, söz onlara tesir etsin!” diyedir.

Türkçe’de de, “Sen bunu yaptın ama, başına neler gelecek olduğunu bir bilsen!” deriz, cezayı söylemeyiz. O daha tesirli olur. Onun için, onların ne kadar korkunç cezalara mâruz bırakılacakları, böyle bir ifadeyle anlatılmış.

Elmalılı rahmetli, geniş bir bölüm ayırmış bu ayet-i kerimenin izâhında. İnsanlar tabii Allah’tan gayrı nelere tapmışlar târih boyunca. Mâhiyetini anlayamadıkları gök cisimlerine kudret izâfe ederek güneşe, aya, yıldızlara tapmışlar. Başka nelere tapmışlar?.. Kendi içlerinden yetişmiş hükümdarlara tapmışlar. İnsan... Onlar gibi insan. Meselâ; firavunlara taptıkları gibi, Nemrud’a taptıkları gibi... Onlar “Ben tanrırım!” demiş. Ötekileri de “Haydi sen bizim tanrımızsın!” demişler, tapmışlar.

Bazıları da başka hayvanlara tapmışlar. İşte öküze tapmak gibi, timsaha, kobra yılanına, beyaz ayıya tapmak gibi... Vahşi kabilelerin çeşitli mahlûklara tapınması gibi şeyler...

Bir de tabii, kendilerine sevgiyle bağlanılıp, saygıyla bağlanılıp, itaat edilen hükümdarlar, komutanlar, kahramanlar... Bu da doğru olmuyor. Yâni, Allah’a isyanda birilerine itaat edildi mi, ona ibadet edilmiş gibi oluyor.

Burada bir açıklama yapmak gerekiyor:

“—Biz Peygamber Efendimiz’i sevmeyecek miyiz?..”

Seveceğiz çünkü zâten Kur’an-ı Kerim’de Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي

يُحِبِّكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

(آل عمران : ۳۱)

(*Kul in küntüm tuhibbûna'llàhe fe'ttebiùnî yuhbibkümu'llàhu ve yağfirleküm zünûbeküm.*) [Rasûlüm de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın!] (Âl-i İmran, 3/31) Yâni, Peygamber SAS'i seveceğiz.

Evliyâullahı sevecek miyiz, hocalarımızı sevecek miyiz?.. Babamızı sevebilir miyiz, annemizi sevebilir miyiz?.. Tabii severiz. Yâni, sevginin meşrû olanı var ve hududu var.

İnsan babasını sever ama, babası günahı emrederse, “Oğlum haydi bakalım, ben sana yankesiciliği öğrettim, git şu adamın cebinden cüzdanını çal!” derse; işte bu itaat edilecek bir emir değil. Babasının emri yanlış... Emir Allah'a isyânı, günâhı emreden emirse, o zaman dinlenmez. Ama Allah yolunda giden Allah'ın iyi kullarını sevmek de dinin esaslarındandır.

Meselâ ezanımızda, ikâmetimizde Peygamber Efendimiz'e sevgimizi ifade ediyoruz. Namazımızda, tahiyyatımızda, salât ü selâmımızda Peygamber Efendimiz'e sevgimizi ifade ediyoruz. Çünkü o sevgi emredilmiş, ona salât ü selâm getirmek emredilmiş, bağlılık emredilmiş.

Burada bir incelik, şudur: Allah'a karşı rakip olarak bir şeyi sevmek, şirk oluyor. Ötekisi de makbul olan, emredilen de Allah için sevmek oluyor. Allah'ı seven, Allah için Allah'ın bazı kullarını sever. Allah için Allah'la ilgili olan şeyleri sever.

Allah'ın kitabını severiz. Neden?.. Allah'ın kitabı, Allah'ın kelâmı; onun için severiz. Allah'ın peygamberini severiz. Peygamberimiz Muhammed Mustafa Efendimiz'i seviyoruz. Hazret-i İsâ Efendimiz'i seviyoruz. Hazret-i Meryem Vâlidemiz'i seviyoruz. Hazret-i Mûsâ AS'ı seviyoruz. Neden?.. Allah'ın mübarek kulları diye seviyoruz.

Yâni, Allah için sevmek câizdir, güzeldir, sevaptır, tavsiye edilmiştir. Çünkü İslâm sevgi ve muhabbet, kardeşlik ve toplum yaşamı dinidir. Elbette bir sevgi olacak. Kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevecek, kardeşini Allah rızası için sevecek. Kardeşiyle, Allah rızası için din kardeşliği yapacak. Âhîret kardeşi olacak, *ahretlik* dediğimiz ahîret kardeşliği yapacak. Bunlar güzel. Burada bir noktaya daha işaret ediyor. Yâni, Allah için sevmek... Bunu ayırmak lâzım! *El-hubbu fi'llâh, el-hubbu li'llâh*; bunlar makbul sevgiler.

Bir de bazıları, bu Allah'tan gayrı *nîd* edinmek, yâni emsâl edinmek meselesinde, Allah'ın mübarek evliyâsını sevmeyi de bu şirke bağlamak istiyorlar. Bu da çok yanlış bir şey... Elmalılı merhum, buna da bir bahis ayırmış, güzel izâhat vermiş. Bunun yanlışlığını gayet güzel beyan etmiş.

Onlar, böyle kabirleri ziyareti uygun görmüyorlar. Geçmiş insanları ziyâreti uygun görmüyorlar. Rahmetle yâd etmeyi uygun görmüyorlar. Hepsini kesmek isteyen halleri var. Bu da yanlış...

“—Eğer siz bütün sevgileri istemiyorsanız, o zaman kendi başınızdaki emirlere sevgi göstermemeniz lâzım, tâzim etmemeniz lâzım, ziyâret etmemeniz lâzım!.. Peygamber Efendimiz’in kabrini ziyaret etmeyi uygun görmüyorsan, o zaman saraya hiç gitme! Emir’i hiç ziyaret etme!..” diye yıllar önceden bu şeyleri güzel teşhis etmiş, gayet güzel izah etmiş.

Bu kabir ziyaretini yasaklamaya kalkışanların, Peygamber Efendimiz’in kabrini ziyarete karşı olanların ve sâirenin hatalarını da beyan etmiş. Yâni, Allah için sevgiyle, Allah’ın sevmediği sevgi cinsini güzelce açıklamak gerekiyor. Güzel açıklama yapmış; Allah razı olsun, Allah rahmet eylesin...

e. Ahirette Putların Kendilerini Savunması

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا
الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ

(البقرة: ١٦٦)

(*İz teberree’llezîne’t-tübiümine’llezîne’ttebeü ve raevü’l-azâbe ve tekattaat bihimü’l-esbâb.*)
(Bakara, 2/166)

Bu ayet-i kerime de yine edât-ı tezkirle, yâni eski bir olayı hatırlatma bâbında kullanılan bir edatla başlıyor: (İz) “Hatırla hani o zamanı ki...” Ama bu sefer eski değil, ileride ahirette olacak bir olayı Cenâb-ı Hak kendi ilm-i ilâhîsiyle, Peygamber Efendimiz’e olmadan evvel, “İleride böyle olacak!” diye bildiriyor.

(*Teberrae’llezîne’t-tübiù*) “Kendilerine tâbi olunanlar teberrî edecekler.” Yâni, “Bizim ilişkimiz yok, alâkamız yok, biz bunlardan değiliz, bunlar bizden değildir.” diye kendilerini çekecekler, bağlantıları inkâr edecekler. Bakın burada da reisler, mafya çetesi başkanları ve sâireler, yanlışlıkla kendilerine bağlanan kimseler, hepsi giriyor işin içine.

Ama önce ne dediklerini söyleyelim, sonra başka izâhları, başka görüşleri de anlatacağım: “Kendisine tâbi olunanlar teberrî edecekler. Yâni, ‘Yâ Rabbi! Yok bizim alâkamız bunlarla... Biz bunlardan değiliz, bunların yaptıklarına razı değiliz.’ diyecekler.”

Kimlerden teberrî edecekler, kendilerini sıyracaklar, alâkamız yok diye reddedecekler, inkâr edecekler?.. (*Mine’llezîne’ttebeù*) “Kendilerine tabi olanlardan sıyrılacaklar, alâkalarını reddedecekler. (*Ve raevü’l-azâb*) Ve azabı görecekler. (*Ve tekattaat bihimü’l-esbâb*) Ve aralarındaki bütün bağlantılar, birbirleriyle dünyadayken mevcut olan alâkalar, hepsi kesilmiş olduğu zaman, ah o zamanı da bir görsen ey Rasûlüm!” veyahut, “Ey mü’minler, o zamanı bir düşünseniz, bir görmüş olsanız.” Bu 166. ayet-i kerimede böyle bildiriliyor.

Bu kendisine tabi olunanlar kimler?.. Dünyadayken kendisine tapınılan putlar, ahirette kendi putperestlerini, kendilerine tapanları reddedecekler; bir bu mânâ var... Bir de, “Bunlar meleklerdir.” demiş bazı alimler. Kendilerine, “Melekler Allah’ın kızlarıdır.” diye tapınanlar olmuş, Kur’an-ı Kerim’den biliyoruz. Melekleri kendilerine mâbud edinenler olmuş.

Onlar diyecekler ki:

“—Yâ Rabbi, bunlarla hiç alâkamız yok!”

تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ

(القصاص: ١٣)

(*Teberraenâ ileyke, mâ kânû iyyânâ ya’budûn.*)

“Biz bunlardan sıyırıyoruz kendimizi; onlar bize tapmıyorlardı.” (Kasas, 28/63)

سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ

(سباء: ٤١)

(*Sûbhâneke ente veliyyünâ min dûnihim*) “Seni tesbih ve takdis ederiz yâ Rabbi, sen bizim velîmizsin! Bizim onlarla hiç alâkamız yok... (*Be’l-kânû ya’budûne’l-cin*) Belki bunlar bize değil, cinlere tapıyorlardı. (*Ekseruhüm bihim mü’minûn*) Çoğu onlara inanmıştı.” (Sebe’, 34/41) diyecekler.

Cinler de, kendilerine tapınan kimselerden böyle teberrî edecekler.

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا

بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ

(الأحقاف: ٦٠)

(*Ve izâ huşira'n-nâsü kânû lehüm a'dâen*)
“Mahşer yerinde düşman gibi davranacaklar kendilerine tapınanlara. (*Ve kânû bi-ibâdetihim kâfirîn*) Onların tapışlarına inkârda bulunacaklar.” (Ahkâf, 46/6)

Bu hususta çok ayetler var:

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا

كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا

(مريم: ٨١-٨٢)

(*Ve'ttahizû min dûni'llâhi âliheten li-yekûnû lehüm izzâ. Kellâ, seyekfurûne bi-ibâdetihim ve yekûnûne aleyhim dıddâ.*)
[Onlar, kendilerine bir itibar ve kuvvet vesilesi olsun diye, Allah'tan başka tanrılar edindiler. Hayır, hayır! Taptıkları onların ibadetlerini tanımayacaklar ve onlara hasım olacaklar.]
(Meryem, 19/81-82) diye onlara karşı zıd olacakları bildiriliyor.

إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ
بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَ يَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوِيكُمُ
النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

(العنكبوت: ٢٥)

(*Inneme'ttehzatüm min dûni'llâhi evsânen meveddete beyniküm fi'l-hayâti'd-dünyâ sümme yevme'l-kıyâmeti yekfüru ba'düküm bi- ba'dın*) [Siz, sırf aranızdaki dünya hayatına has muhabbet uğruna Allah'ı bırakıp putlar edindiniz. Sonra kıyamet günü gelip çattığında ise birbirinizi tanımazlıktan geleceksiniz.] (*Ve yel'anü ba'düküm ba'dà*) Siz onlara, onlar size; tapanlar, tapınanlar birbirlerine lânet edecek. (*Ve me'vâkümü'n-nâr*) Hepinizin yeri cehennem olacak. (*Ve mâ leküm min nâsırîn.*) Kimse de size yardım etmeyecek. Bir yardımcı bulamayacaksınız." (Ankebut, 29/25)

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا
لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ

(سبأ: ٢١)

(*Ve lev terâ izi'z-zâlimûne mevkûfûne inde rabbihim, yerciu ba'duhüm ilâ ba'dınni'l-kavl*) Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda birbirleriyle söz dalaşı yapacaklar. (*Yekûlü'llezîne'stud'ifû lillezîne'stekberû*) Aldatılan, horlanıp, zayıf görülüp de tâbî kılınanlar, o kibirli, kendilerine tâbi olunan kimselere diyecekler ki: (*Lev lâ entüm lekünnâ mü'minîn.*) 'Bre insafsızlar, zalimler! Siz olmasaydınız biz mü'min olurduk. Siz bizi aldattınız!' diyecekler." (Sebe', 34/31)

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضِعِفُوا أَنَحْنُ

صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ

بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ

(سبأ: ٣٢)

(*Kâle'llezîne'stekberû lillezîne'stud'ifû*) "O tâbi olunan rüesâ takımı, kibirli, ululanan; tanrıyım, bilmem neyim diye kendisini yükseklere çıkartıp, insanları kendisine bağlayanlar da, o aldatılıp, zayıf görülüp, gücü olmayan o insanlara, düşkünlere diyecekler ki: (*E nahnü sadednâküm ani'l-hüdâ ba'de iz câeküm*) 'Size geldikten sonra, hidâyet yolundan biz mi sizi saptırdık? (*Bel küntüm mücrimîn.*) Asıl suçlu sizsiniz!' diyecekler." (Sebe', 34/32)

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضِعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ
مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ
بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا
رَأَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ
الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

(سبأ: ٣٣)

(*Ve kàle'llezîne'stud'ifû lillezîne'stekberû*) “O düşkünler büyüklük taslayanlara diyecekler ki: (*Belmekru'l-leyli ve'n-nehàri iz te'mürûnenâen nekfüra bi'llâh*) ‘Gece gündüz hilelerle, Allah’a kâfir olmamızı bize siz emredip duruyordunuz. Bizi yanlış yollara sevk ediyorsunuz. (*Ve nec'ale lehû endâden*) Onun yerine emsallerini, başka şeylere gönül bağlamamızı, tapınmamızı siz söylüyordunuz.’ diyecekler.” Böyle söz dalaşları olacak. Bu tapınanlarla tapınılanlar, bağlananlarla bağlanılanlar, başkanlarla onların tebaaları böyle dalaşacaklar.

(*Ve eserru'n-nedâmete lemmâ raevü'l-azâb*) “Azabı gördükleri zaman da, çok pişmanlık izhâr edecekler. (*Ve cealne'l-ağlâle fi aġnâkı'llezîne keferû*) Ve bu kâfirlerin boyunlarına demir boyunduruklar bağlanacak; (*hel yüczevne illâ mâ kânû ya'melûn*) cezalarını çekecekler, ama kendi ettiklerini bulacaklar.” (Sebe', 34/33) diye çeşitli ayet-i kerimelerde böyle bildiriliyor.

Bir de deniliyor ki, bu kendisine tâbi olunanlar, tâbi olanlar meselesinde:

“—Bunlar şeytanlardır. Çünkü şeytanları da insanlar dinlediler ve şeytana aldandılar. Şeytanlar da orada yine, bizim ilgimiz yok diyecekler.”

Onlar hakkında da, bu konuda ayet-i kerimeler var. Ne diyecek şeytanlar:

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ

وَعَدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُمْ فَأَخْلَفْتُمْ وَمَا كَانَ لِي

عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ

لِي فَلَا تَلُمُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ

(إبراهيم: ٢٢)

(*Ve kàle’ş-şeytànü lemmâ kudiye’l-emru*)

“Allah’ın hükmü takdir olunup, cehennemlikler ayrıldığı zaman, şeytan diyecek ki:

(*inna’llàhe vaadeküm va’de’l-hak*) ‘Cenâb-ı

Hak size peygamber gönderdi, kitaplar indirdi, cenneti vaad etti, cehennemi ihtar eyledi ve va’dini yerine getirdi, mü’min kullarını cennetine soktu. Yine vaîdini yerine getirdi, cehennemlikleri de cehennemliklerin arasına ayırdı. Cenâb-ı Hakk’ın va’di haktır, va’dinden hulfü yoktur.

(*Ve veadtüküm*) Ben de sizi kandırmak için çeşitli vaadlerde bulundum, (*feahleftüküm*) ama yapmadım. (*Ve mâ kâne aleyküm min sultânin*) Bunun için size herhangi bir güç, kuvvetim yoktu. (*İllâ en deavtüküm fe'stecebtüm lî*) Ancak, ben size vesvese verdim, sizi kışkırttım, fikir verdim; siz de bu fikre uydunuz, bana tâbî oldunuz, bana uydunuz, günahı işlediniz. (*Felâ telûmûnî*) Beni kınamayın, bana laf söylemeyin, bana bağırıp çağırmayın; (*ve lûmû enfüseküm*) kendi kendinizi kınayın!’ diyecek.” (İbrâhim, 14/22) Böyle bildiriliyor.

Başka bir ayet-i kerimede ise şöyle buyruluyor:

إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي
بَرِيءٌ مِّنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

(الحشر: ١٦)

(*İz kâle li'l-insâni'kfur*) “Şeytan kullara, ‘Kâfir ol!’ der, ‘Küfre git!’ der. (*Felemmâ kefera kâle innî berîün minke innî ehâfu'llâhe rabbe'l-âlemîn.*) Ondan sonra kâfir olunca da, ‘Ben senden berîyim, seninle alâkam yok; ben Allah’tan korkarım!’ der.” (Haşr, 59/16)

İşte bu bütün şeytan olsun, cinler olsun, melekler olsun, insanlar olsun, putlar olsun; cansız putlara da Allah orada bir hal verecek, dil verecek; onlar da teberrî edecekler kendisine tapınanlardan... Onlar da, “Bizim alâkamız yok!” diye inkâr edecekler.

Hàsılı, hepsi suçu birbirlerine yükleyecekler. Hakîkaten de insan şirke düştü mü, küfre düştü mü, suç kendisinindir.

Bugün dünyada, resmen dinsizliği telkin eden milletler var. Rusya yıllarca inançsızlığı, dinlerin afyon olduğunu, inançların yalan olduğunu anlattı durdu. Ama hayret ettim, bu eski reisicumhur [Yeltsin] ihtiyarlıktan dolayı görevinden ayrılırken, baktım ki merâsim yapıyorlar, yine papazların huzurunda oturmuşlar.

Hàsılı işte böyle, birbirleriyle ilgisi olmadıklarını söyleyecekler, teberrî edecekler, inkâr edecekler ve azabı görecekler (*Ve tekattaat bihimü'l-esbâb*) “Aralarında hiçbir bağlantı kalmayacak.”

Bu *esbâb*, Arapçada *sebeb* kelimesinin çoğuludur. Aslında ip demek. Hurma ağacına çıkmak için, işçiler ip kullanırlardı. Bellerinden ve ağaçtan geçen, yuvarlak bir sarılı ip. O iple yukarıya kadar böyle attıra attıra çıkar, düşmezlerdi; bellerinden de bağlı çünkü. Hurmayı topladıktan sonra da, aşağıya doğru attıra attıra inerlerdi.

Esbâb ipler demek; yâni bütün bağlar, ipler orada kopacak. Tapanla tapınılan arasındaki, kandırılanla kandıran arasındaki bütün bağlar kopacak. Hepsi inkâr edecekler, hepsi kendisini temize çıkarmağa çalışacak, hepsi suçu ötekisinin üstüne atmağa çalışacak... Ama hiçbir faydası olmayacak.

Bir de bu suçlular kurtulmak için uğraşacaklar, inkâr edecekler. Cenâb-ı Hak onların yalanlarını şahitlerle isbat edecek, amel defterleriyle isbat edilecek, (*Ve mâ lehüm min nâsirîn*) “Hiç yardım edecek kimse de olmayacak!” Yardımcılar da, her türlü kurtuluş imkânları da, kendi aralarındaki dünyadaki sevgi bağları, hürmet bağları, hepsi kopmuş olacak o zaman... Ana, baba, evlât olsalar bile, reis ve taife olsalar bile hepsi birbirini suçlayacak ve birbirinden alâkaları olmadığını söyleyecekler.

f. Kâfirlerin Pişmanlığı

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كَرَّرْنَا فَتَنَّاكَ مِنْهُمْ

كَمَا تَبَرَّوْا مِنَّا كَذَلِكَ يَرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ

حَسْرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

(البقرة: ١٦٧)

(*Ve kâle'llezîne't-tebeû lev enne lenâ kerraten feneteberrae minhüm kemâ teberrâu minnâ, kezâlike yürîhimu'llâhu a'mâlehüm haserâtin aleyhim, ve mâ hüm bi-hâricîne mine'n-nâr.*)
(Bakara, 2/167)

(*Ve kâle'llezîne't-tebeû*) Bunun üzerine o reislere, putlara, önderlere, kavmin ulularına, Nemrutlara, Firavunlara tapanlar diyecekler ki:

(*Lev enne lenâ kerraten feneteberrae minhüm kemâ teberrâû minnâ*) “Vay, bunlar şimdi bizden hiç alâka yok diye reddediyorlar alâkayı; keşke bize tekrar dünyaya dönüş imkânı, eski dünya hayatına bir daha dönme imkânı olsaydı da, biz de bunlardan alâkayı kesseydik, mü’min olsaydık!.. Bu reisler bizden teberrî ediyorlar, biz de onlardan teberrî eyleseydik!” diyecekler ama, bu da yalan...

Başka ayet-i kerimelerde bildiriliyor ki:

وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

(الأَنْعَامُ: ٢٨)

(*Ve lev ruddû*) “Bu kâfirler bu pişmanlıklarını söyledikleri zaman, ‘Pekiye, haydi sizi bir daha dünyaya gönderiyoruz!’ diye eğer dünyaya tekrar gönderilmiş olsalardı; (*leâdû limâ nühû anhü*) yasaklanmış olan suçları, günahları işlemeye yine düşerlerdi, yine avdet ederlerdi, yine yaparlardı. (*Ve innehüm lekâzibûn.*) Doğrusu onlar yalancılardır.” (En’am, 6/28)

Bu sözleri de yalan. Hiç bir şeyleri itimada şayân değil. Ama birbirlerine kızdıkları için böyle diyecekler: “Vay siz bizle alâkanızın olmadığını söylüyorsunuz; ah keşke dünyaya dönmüş olsaydık da, biz de, ‘Sizinle hiç alâkamız yok!’ deseydik!” diyecekler.

(*Kezâlike yürîhimu’llâhu a’mâlehüm haserâtin aleyhim*) “Böylece Allah onlara işledikleri amellerin; yâni dünyadaki yaşayışlarının,

dünyadaki tapınmalarının, dünyadaki bağlanmalarının ne kadar boş olduğunu, ne kadar sebeb-i hasret ve hüsrân olduğunu, ne kadar pişmanlık ve nedâmet kaynağı olduğunu gösterecek.”

Bu mafya reisi emrediyor: “Falancayı vur!” O da gidiyor, Uludağ’da otelde, filanca kadıncağızı, “Güm, güm, güm...” vuruyor. Falanca mafya reisi hapishaneden telefon açıyor: “Falanca kimseyi vur!..” Fedâisi vuruyor. Hapse girecek, asılacak, kesilecek, hiç çekinmiyor.

Bütün bu amellerin, dünyadaki bu yanlış işlerin, eğer putlara tapıyorlarsa bu tapınmalarının, putlar için para harcadılarsa harcadıklarının her birisi pişmanlık sebebi olacak.

Dediler ki: “Budistler Wolongog’da bir mâbed yaptılar, yüz dönüm arazi üzerine...” Yirmi altı milyar mı, otuz iki milyar mı dediler, ne kadar muazzam paralar harcamışlar, o binâları yapmışlar. Bu paralar, bu gayretler, bu tapınmalar, bu bağlılıklar, bu faaliyetlerin hepsinin her birisi ayrı ayrı (*haserâtin aleyhim*) hasret olacak, nedâmet kaynağı olacak, pişmanlık duyacaklar dizlerini döğecekler, “Ah keşke yapmasaydık!” diyecekler, pişman olacaklar.

Bir de bu hususta deniliyor ki: Bunlara cennetlik olsalardı, Allah’ın emrini dinleselerdi, cennette ne köşkler verilecek, ne nimetlere erecek oldukları gösterilir. Allah gösterecek...

Çünkü Cenâb-ı Hak her insanı yarattığı zaman, hem cennette yerini hazırlamış, hem cehennemde yerini hazırlamış. Allah'ın emrini tutup, mü'min-i kâmil olarak ihlâsla hareket ederse, cennetteki yerine sahip olacak... Allah'ın emrini tutmayıp, günah işlerse, haramları yerse, işlerse, kâfir olur, müşrik olursa, o zaman cehenneme gidecek.

İki tarafta da yer sıkıntısı yok veya hazırlıksız değil. Her tarafta yerleri hazır... O cennetteki yerleri, nimetleri bir bir bunlara gösterilecek. Hepsine pişman olacaklar, hepsine saç baş yolacaklar, “Vay neler kaybetmişiz, vay bana!..” diyecekler. Fuzûlî'nin dediği gibi, nelerden mahrum kaldıklarını görecekler:

Vay yüz bin vay kim, ne nisbet yârdan ayrılmışam;

Bir kadd-i şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam! ²

Ayet-i kerimenin devamında buyruluyor ki:

وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

(البقرة: ١٦٧)

(*Ve mâ hüm bi-hâricîne mine'n-nâr.*) “Onlar artık ateşten çıkacak değildirler, ateşten çıkamazlar.” (Bakara, 2/167) Cehenneme atılacaklar da, bir de işin en kötüsü, cehennemde ebedî kalacaklar.

“—Cehenneme atılmak kötü ama, cehenneme atılmaktan daha kötü bir şey var mı?..”

Hazret-i Ali Efendimiz buyuruyor ki:

“—Evet var!”

“—Nedir o?”

“—Cehennemde ebedî kalmak, cehenneme atılmaktan da kötü!..”

Çünkü bir müddet sonra yanıp çıkacaksa, yine bir güzel tarafı var ötekisine göre. Mü'minlerin günahkârları ne kadar yansa, yine cehennemden kurtulacaklar da, kâfirler ebediyyen kalacaklar.

---

² *Şiirin tamamı: Muhammes*

Vay yüz min vay kim dildârdan ayrılmışam
Fitne-çeşm ü sâhir-i hunhârdan ayrılmışam
Bülbül-i şûrîdeyem gülzârdan ayrılmışam
Kimse bilmez kim ne nisbet yârdan ayrılmışam
Bir kadd-i şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam
Kaddi Tûbî lâ'li fırdevsün şarâb-i kevseri
Hulk u hûyî çün melek sûretde emsâli perî
Burc-ı eflâkûn sa'âdetlü şereflü ahteri
Hüsn ara mecmû' hubların serâser serveri
Bir kadd-i şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam
Dostlar men nâle vü feryâd kılsam ayb imes
Çerh-i bed-mihrün elinden dâd kılsam ayb imes
Gam diyârın dil-ârâ âbâd kılsam ayb imes
Bu binâ birlen cihânda ad kılsam ayb imes
Bir kadd-i şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam
İştîyâk-ı şevkden cân ü dilüm âlûdedir
Şâm-ı gam ferzâne-i bahtum menüm uyhudadur
Ağlamakdan çeşm cism-i derdnâküm sudadur
Sanma ey hem-dem ki feryâdım benim bî-hûdedir
Bir kadd-i şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam

(*Hüm fîhâ hâlidûn.*) En beteri o, cehennemden hiç çıkmak yok! (*Ve mâ hüm bi-hâricîne mine'n-nâr*) “Onlar cehennemden çıkacak değillerdir.” diye Cenâb-ı Hak bildiriyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri aldanmaktan korusun...

Demek ki, şu Hazret-i Adem Atamız'ın evlatları, hemcinslerimiz olan insanlar; işte Avrupalılar, işte Asyalılar, işte Çinliler, işte Hintliler, işte Amerikalılar... İşte dünyanın her yerindeki, yüksek, alçak, medenî, gayr-i medenî, ilkel insanlar... Hepsi aldanıyorlar. Hepimiz kardeşiz aslında, insanlar birbirlerinin kardeşi ama, aldanıyoruz. Yâni, yanlış hareket edenler aldanıyor. Cenâb-ı Hak'a güzel kulluk etmeyenler, yanlış itikadlara saplananlar, yanlış inanç tutanlar, yanlış yolda yürüyenler çok pişman olacak.

Cenâb-ı Hak bize —el-hamdü lillâh, hamd ü senâlar olsun— İslâm'ı nasib etti. İslâm olarak, müslüman olarak doğduk. El-hamdü lillâh müslüman ülkede yetiştik. Allah dedelerimizden, babalarımızdan, büyüklerimizden, hocalarımızdan, mürşid-i kâmillerimizden, evliyâullah büyüklerimizden razı olsun... Bize imanı öğretiler, Kur'an-ı öğretiler, Arapça'yı öğretiler. Kur'an-ı Kerim'i, ayetleri okuyoruz, anlıyoruz; tefsirleri okuyabiliyoruz. Ne büyük nimet, el-hamdü lillâh, gerçekleri öğreniyoruz.

Bunları herkesle konuşabiliriz. Herkesin itiraz edemeyeceği, muazzam gerçekler... Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi bu imanda dâim eylesin... Dünyaya aldanıp, şeytana aldanıp da yolu sapıtanlardan etmesin... Şaşıranlardan, imandan sonra küfre düşenlerden eylemesin... İzzetten sonra zillete uğratmasın... Kabulden sonra redde mâruz olanlardan, kovulanlardan eylemesin...

Öteki şaşırın, sapıtmış, yanılmış, olmadık şeylere tapan ve yanlış taptıklarını da gördüğümüz, gösterdiğimiz şaşkın kardeşlerimize de, Hazret-i Adem'den kardeşlerimiz; onlara da imanı öğretelim! Onları doğruya çağıralım, kurtaralım!..

Ben bugün Avustralya'da bulunuyorum ve görüyorum; yaşlısıyla, genciyle çok büyük gayret içinde dinlerine sarılıyorlar, dinlerini yaymaya gayret ediyorlar. Televizyonlarına sabah namazlarından sonra haberleri dinlemek için bakıyorum; vaazlarını koyuyorlar, kilise merasimlerini naklediyorlar. Kiliselerin büyük üniversiteleri, mektepleri, yurtları, binaları, hastaneleri var. Rahibeler, papazlar profesör olmuşlar, her yerde, toplumun bütün hizmetlerinde çalışıyorlar. Sivil toplum kuruluşları da ellerinde... Yâni mukayese ediyorum, üzülüyorum.

Allah yanlış yolda yürüyenlere hatalarını gösterebilir... Onları da doğruya hidayet eylesin... Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi, hepimizi dünya ve âhirette mes'ud ve bahtiyar kıldığı kullarından eylesin... Azabına giriftar eylemesin... Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

30. 05. 2000 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

